

DOSSIER DEL
PROFESSORAT

FABRICAM UNA MÒMIA: LA MOMIFICACIÓ A L'ANTIC EGIPT

EXPLICACIÓ

Aquesta activitat ens permetrà endinsar-nos en el món funerari de l'antic Egipte. En aquest cas donarem a conèixer en què consistia el procés de momificació dins la cultura de l'antic Egipte, les diferents fases del procés de momificació, així com el seu significat simbòlic i religiós.

En el món funerari de la civilització egípcia la conservació del cos del difunt tenia una importància màxima de cara a la seva reencarnació en el més enllà. El record de la persona dins l'imaginari col·lectiu, era una de les bases de la seva concepció de la mort. Per viure al més enllà era necessari ser recordat, i per ser recordat no hi havia mètode més eficient que la pronunciació del teu nom i la conservació del teu cos.

CONTINGUTS EXPLICATIUS

Un amulet és un objecte, normalment petit, que una persona pot dur a sobre. Pot ser una figureta, un collar, una polsera..., però el més important és que la persona que el duu creu que aquest objecte li dona sort o el protegeix d'algun mal. És com un objecte que dona bona sort.

Amulets que s'utilitzen durant el taller de momificació i el seu significat:

- **Pilar Djed:** Amulet egipci que representa el déu Osiris, és a dir, el gran déu del més enllà, que et jutjarà un cop hagi mort, per decidir si t'has portat prou bé durant la teva vida per ser mereixedor d'entrar en el seu regne, on podràs viure-hi per sempre.
- **Nus d'Isis:** Aquest amulet és una representació de la deessa Isis, dona d'Osiris, i és un símbol de protecció. Els egipcis creien que protegia contra les malalties i que fins i tot tenia el poder de curar.
- **Escarabat del cor:** Es tracta d'un amulet en forma d'escarabat, que es col·locava a la zona on tenim el cor, per protegir-lo i donar-hi força.
- **Ull d'Horus:** És un amulet que representa l'ull del fill d'Isis i Osiris, Horus. És un dels amulets més utilitzats pels egipcis, que creien que proporcionava molta protecció contra qualsevol mal.
- **Uixebtis:** Els uixebtis són unes figuretes que representen la persona difunta. Se'n col·locaven 365 per cada mort, i servien per substituir-te a l'hora de treballar al més enllà, i així no ho haves de fer tu! Això sí, perquè funcionessin s'havia de llegir un encanteri que els "despertava".

Preparació per a la momificació

Un cop la persona havia mort, se la portava al TALLER DE LA MOMIFICACIÓ. En aquest lloc hi feien feina tot un seguit de sacerdots, que s'encarregaven de realitzar la momificació. Depenent de si eres una persona rica o pobre, la teva mòmia seria més o menys elaborada. La gent estalviava tota la vida per poder-se pagar la momificació. La gent més pobre que no s'ho podia permetre, simplement era enterrada sense momificar i per tant probablement no podria arribar fins al més enllà.

El cos del difunt se situava sobre un taulell i es purificava amb aigua, és a dir, es netejava el cos per llevar-li qualsevol resta de brutícia.

Un cop ben net, se n'extreien les vísceres. Aquest procés, encara que avui en dia ens sembli desagradable, era imprescindible. Les vísceres són les principals responsables de la putrefacció del cos. Per evitar-ho, s'extreien i es col·locaven d'una forma determinada, perquè després el difunt al més enllà les necessitaria.

Així, primer s'extreia el cervell. Curiosament, els egipcis creien que el cervell era simplement una mena de massa que servia per omplir el cap i que no estigués buit, però que no servia per a res més i, per tant, era del tot prescindible. Com que era imprescindible que la cara fos recognoscible, no podien treure el cervell de qualsevol manera, així que el que feien era extreure'l amb un ganxo a través del nas. Introduïen el ganxo pels forats nasals, remenaven i liquaven el cervell, perquè sortís a través dels orificis. No era necessari conservar aquest líquid i, per tant, el tiraven.

Seguidament s'extreien les vísceres del tronc i la zona abdominal. Es practicava un tall a la zona de l'abdomen, a l'engonal, i a través d'aquest tall s'extreien primer els intestins, després el fetge, l'estómac i els pulmons.

Abans hem dit que per als egipcis el cervell no tenia una funció rellevant, així que la funció que avui en dia sabem que té el cervell per als egipcis la realitzava el cor. El cor, doncs, era l'òrgan més important de tot el cos i es deixava a l'interior, no s'extreia mai.

Tornant al cos del difunt, aquest s'havia de ben assecat, per extreure tota l'aigua possible del cos, element que fa que es podreixi. Per això, se submergia el cos dins una banyera plena de natró, un tipus de sal que extreia tota la humitat durant un període de 40 dies.

Mentre passaven aquests 40 dies, es realitzava l'assecament de les quatre vísceres que s'havien extret. Aquestes, un cop seques, es protegien dipositant-les a l'interior d'uns vasos especials. Aquests quatre vasos representaven una divinitat protectora i s'anomenen VASOS CANOPIS. Els quatre representaven els fills d'Horus, i cada un protegia una víscera en concret:

- El vas Hapi tenia la tapadora en forma de cap de babuí (mico) i protegia els pulmons.
- El vas Duamutef tenia la tapadora en forma de cap de ca i protegia l'estómac.
- El vas Quebehseuf tenia la tapadora en forma de cap de falcó i protegia els intestins.
- El vas Amset tenia la tapadora en forma de cap de persona i protegia el fetge.

Un cop passats els 40 dies, es treia el mort de dins aquesta mena de banyera, es ben netejava i se li aplicaven olis i reïnes perquè es conservés millor. Seguidament es procedia a la col·locació

de les benes. S'embolicava tot el cos i s'utilitzaven metres i metres de benes. S'embenaven les cames per separat i després s'ajuntaven, els braços, el tronc i finalment el cap.

Durant el procés d'embenatge, s'anaven col·locant entre les benes diversos amulets que servirien per protegir el difunt. El més important de tots era l'escarabeu del cor, que protegiria, com ja hem dit, aquest òrgan considerat el més important de tots.

Finalment, se li col·locava una màscara mortuòria. Aquesta màscara podia ser de guix o d'or (en el cas dels faraons), i podia estar ben decorada amb pintura o fins i tot pedres precioses. La màscara era una representació fidel de la cara del difunt.

El darrer pas era la col·locació de la mòmia dins el sarcòfag. Un sarcòfag és un taüt, una caixa on es dipositen els difunts.

El sarcòfag es col·locava dins la tomba i s'acompanyava dels quatre vasos canopis, que es col·locarien als peus, i de 365 uixebtis, que se situaven a prop del cap i que acompanyarien el difunt fins al més enllà.

Vocabulari relacionat

mòmia
momificació
religió politeista
piràmide
faraó
jeroglífic
Imhotep
amulet
vas canopi

Recursos i propostes per al treball a l'aula abans i després de la visita

Es pot treballar l'activitat prèviament a l'aula fent una pluja d'idees. Es pot aprofitar i introduir tot un seguit de vocabulari que s'emprarà durant el taller: *mòmia, momificació, religió politeista, piràmide, faraó, jeroglífic, Imhotep, amulet...*

El professorat pot demanar als alumnes què coneixen de la civilització egípcia amb preguntes del tipus:

- Sabeu qui eren els antics egipcis?
- Coneixeu algun edifici egipci?
- Sabeu què és un déu o una deessa?
- Sabeu què és un amulet?

Aprofitant que el Museu de Menorca té exposat un Imhotep es pot treballar la representació d'aquest personatge en la seva figura i fer-nos un seguit de preguntes:

- Que fa aquesta figura, que es va fabricar a Egipte, a Menorca?
- On, quan i qui va trobar l'Imhotep?

També es poden projectar alguns dels següents audiovisuals a classe relacionats amb la història de la civilització egípcia:

- Imhotep

<https://www.museudemenorca.com/ca/objectes-destacats/imhotep/1>

- Mòmies i secrets a l'antic Egipte

<https://patrimoni.gencat.cat/ca/momies-i-secrets-lantic-egipte>

- Aprendemos en Clan - El antiguo Egipto

<https://www.rtve.es/infantil/serie/aprendemos-clan/video/antiguo-egipto/5890255/>

- Déus i deesses de l'antic Egipte

<https://educaixa.org/ca/-/recurso/dioses-y-diosas-del-antiguo-egipto>

- Els egipcis

<https://www.saviament.com/medi-social-i-cultural/historia/edat-antiga/els-egipcis/>

Material emprat durant el taller de momificació

Segueix-nos a:

